

2. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навч.-метод. посіб. Суми: ПП Кубраков С.Г., 2015. 144 с.
3. Марченко І. С. Сучасні логопедичні технології у подоланні мовленнєвих розладів у дітей із порушеннями психофізичного розвитку. *Логопедія*. 2011. №1. С. 41-44.
4. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : навч.-метод. посіб. К., 2014. –238 с.
5. Філіппова Т.В. Використання сучасних технологій у логопедичній роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. № 8. С. 58–62.

ВПЛИВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ НА КОМУНІКАТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія ШЕВЧУК,
II курс ОР «Бакалавр», факультет педагогічної освіти
та соціальної роботи,
Волинський національний університет
імені Лесі Українки.
Науковий керівник – Луканьова Л.О.,
старший викладач

Інтелектуальний розвиток дитини тісно пов'язаний із становленням комунікативної функції мовлення. Комунікативна діяльність є однією з ключових сфер розвитку дитини дошкільного віку, що забезпечує її соціалізацію, пізнавальний розвиток та емоційний добробут. Інтелектуальні порушення, що характеризуються значним зниженням когнітивних функцій, чинять суттєвий вплив на формування та прояв комунікативних навичок у дітей. Вивчення впливу інтелектуальних порушень на комунікативну сферу є надзвичайно актуальним у контексті інклюзивної освіти та раннього втручання [2, с. 50].

Інтелектуальні порушення — це стійкі обмеження когнітивного розвитку, які проявляються у зниженні здатності до мислення, аналізу, узагальнення,

запам'ятовування, концентрації уваги та адаптації до умов соціального середовища. Когнітивні функції охоплюють можливості людини розуміти, навчатися, пізнавати світ, сприймати та усвідомлювати інформацію ззовні й опрацьовувати її. Взаємодіючи, ці функції забезпечують отримання, обробку, збереження та відтворення як чуттєвих даних, що надходять із навколишнього середовища, так і продуктів творчого переосмислення знань, накопичених протягом життя[1, с. 61].

Мовлення — це форма прояву мислення, і воно не може розвиватися ізольовано від загального інтелектуального розвитку. Тому інтелектуальні порушення чинять значний і багатогранний вплив на комунікативну діяльність дітей дошкільного віку, охоплюючи всі аспекти мовленнєвого та невербального спілкування, а також соціальну взаємодію.

Комунікативна діяльність — це здатність дитини вступати в мовленнєву та невербальну взаємодію з оточенням, як з дорослими, так і з однолітками. У дітей дошкільного віку вона є одним із ключових інструментів для засвоєння знань, емоційного самовираження та соціального становлення. Проте при наявності інтелектуальних порушень ця діяльність зазнає суттєвих змін, що виявляється в низці специфічних рис, які значно ускладнюють соціальну адаптацію та емоційний розвиток.

Зазвичай діти з інтелектуальними порушеннями не проявляють ініціативи у спілкуванні. Вони переважно пасивно відповідають на слова дорослих або інших дітей, часто уникають зорового контакту та фізичної близькості. У багатьох випадках комунікація має ситуативний характер, тобто діти можуть розмовляти лише у звичних ситуаціях з добре знайомими людьми, а нове оточення призводить до їхньої замкнутості або небажання говорити. У зв'язку з повільним засвоєнням нових слів, словниковий запас дітей з інтелектуальними порушеннями значно менший, ніж у їхніх ровесників без порушень. Вони використовують переважно прості слова і часто не знають назв предметів, дій чи ознак. Це ускладнює для них вираження своїх думок, почуттів та потреб. Для таких дітей також характерні фонетико-фонематичні особливості, вони неправильно вимовляють звуки, замінюють або пропускають склади, спотворюють слова. Оскільки мовлення розвинене слабо, такі діти часто використовують жести, міміку, поведінкові реакції як основний засіб вираження потреб [3, с. 301]. У загальному, дітям з інтелектуальними порушеннями важко комунікувати з нормотиповими однолітками через наведені розбіжності в когнітивному розвитку, які безпосередньо впливають на їхні комунікативні здібності. Усі ці фактори в сукупності створюють значні бар'єри для ефективної комунікації між дітьми з інтелектуальними порушеннями та оточенням.

Інтелектуальні порушення значно ускладнюють комунікативний розвиток дітей дошкільного віку, впливаючи на якість мовлення, розуміння зверненої мови та здатність до взаємодії з оточенням. Такі діти часто мають труднощі з ініціюванням спілкування, підтриманням діалогу та засвоєнням соціальних норм комунікації. Це може призводити до ізоляції, емоційної замкненості та обмежених можливостей для розвитку. Проте, якщо вчасно розпочати допомогу, застосувати індивідуальний підхід, залучити кваліфікованих спеціалістів та активну участь сім'ї, комунікативні вміння дитини можна поступово покращити. Важливу роль у цьому відіграє створення сприятливого мовного оточення, використання ігор у навчанні та заохочення дитини до активної взаємодії з іншими.

Список використаних джерел

1. Луканьова, Л. Єдність психолого-медико-педагогічного підходу до корекції порушень когнітивного розвитку у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. *Інноваційна педагогіка*. Вип.78, (2025). с.60–64, URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/78.2.11>
2. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ, 2015. 311 с.
3. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями / авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін. За наук. ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. К., ІСПП імені Миколи Ярмченка НАПН України, 2023. 438 с.